

دلایل بی‌توجهی مردم مدینه به اعتراض حق طلبانه فاطمه زهرا(س)

رئیس پژوهشکده دانشنامه‌نگاری دینی ظرفیت‌ها و فقر فرهنگی و اجتماعی جامعه آن زمان را از عوامل بی‌توجهی جامعه صدر اسلام به اعتراض حضرت فاطمه(س) عنوان می‌کند.

رئیس پژوهشکده دانشنامه‌نگاری دینی ظرفیت‌ها و فقر فرهنگی و اجتماعی جامعه آن زمان را از عوامل بی‌توجهی جامعه صدر اسلام به اعتراض حضرت فاطمه(س) عنوان می‌کند.

حجت‌الاسلام و المسلمین ابوالقاسم مقیمی‌حاجی، رئیس پژوهشکده دانشنامه‌نگاری دینی در گفت‌وگو با خبرگزاری بین‌المللی قرآن (ایکنا)، در خصوص شخصیت حضرت فاطمه(س) و سیره زندگی ایشان گفت: حضرت فاطمه زهرا(س) از جهات مختلف به خاطر شأن و مقام معنوی که داشت مورد توجه مؤمنان و اندیشمندان در طول تاریخ قرار گرفته است. روی این اصل جا دارد ابعاد مختلف زندگی ایشان مورد توجه و تحقیق قرار گیرد، تا آن حضرت به عنوان الگوی عینی زن مسلمان به جامعه امروز نیز عرضه شود. مرحوم طبرسی در کتاب «احتجاج» مطالبی را از حضرت حجت (عج) نقل می‌کند؛ ایشان می‌فرمایند که؛ دختر رسول خداوند برای من اُسوه حسنه است. در این روایت شریف حضرت حجت ابتدا نمی‌گوید در زندگی مادرم، بلکه وی را منتسب به دختر رسول خدا می‌داند؛ یعنی فعل، قول و رفتار حضرت را به عنوان دختر رسول خدا و تربیت یافته مکتب نبوی منتسب می‌داند و هر آنچه انجام می‌دهد برگرفته از تعلیمات پیامبر اسلام است..

وی ادامه داد: زمانی که حضرت فاطمه اُسوه حسنه برای حضرت حجت باشد، طبیعی است که رفتار و زندگی آن حضرت برای همه مؤمنین و مسلمانان می‌تواند الگو قرار بگیرد. سیره زندگانی حضرت زهرا(س) با طرحی مشترک در منابع اهل سنت و تشیع مورد تمجید قرار گرفته است، اگر چه اختلاف نظرهایی وجود دارد.

مقیمی‌حاجی در خصوص منشا عصمت حضرت فاطمه(س) در آیات و روایات، گفت: دلایل مختلفی برای معصوم بودن ایشان مورد تأکید قرار می‌دهند. مرحوم سید مرتضی طبرسی و دیگران به مقام عصمت حضرت فاطمه(س) تصریح کرده‌اند، در این رابطه به روایاتی هم تمسک کرده‌اند. روایاتی که دلالت بر عصمت آن حضرت دارد و حتی قبل از روایات به آیه تطهیر در قرآن تأکید کرده‌اند. خداوند می‌فرماید؛ پلیدی و گناه را از شما اهل بیت دور خواهم کرد و شما را کاملاً پاک می‌سازم. (سوره احزاب آیه 33) این آیه در شأن اهل بیت نازل شده است و ما روایاتی داریم که مراد از اهل بیت در اینجا حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه و امام حسن و امام حسین هستند.

حاجی‌مقیمی ادامه داد: این روایات در منابع اهل سنت هم نقل شده‌اند و مفسران بسیاری از اهل سنت و شیعه در رابطه با شأن نزول این آیه تصریح کرده‌اند که این آیه شامل حضرت فاطمه هم می‌شود. حتی در منابع اهل سنت نقل شده که پیامبر چند ماه پس از نزول هر روز بعد از صبح که مسجد به خانه برمی‌گشت در خانه حضرت فاطمه ایستاد و این آیه را قرائت می‌کرد؛ و آن را به اهل بیت که از جمله آنها حضرت فاطمه بود تفسیر می‌کرد و در شأن آنها می‌بیند. آیه تطهیر به طرق مختلف بر عصمت آن حضرت دلالت می‌کند. پس ما شیعیان، آن حضرت را معصوم می‌دانیم. احادیثی که در منابع اهل سنت آمده است، حاکم نیشابوری و ابن اثیر عری، متفق القول‌اند که؛ خداوند با غضب فاطمه غضبناک می‌شود و با خشنودی وی خشنود می‌شود. کسی که دارای این چنین صفاتی و یا احترامی از سوی خدا باشد می‌توان گفت که معصوم است و خدای ناکرده اگر گناه کند خداوند که با خطا و گناه دیگران غضبناک نخواهد شد. این حدیث در منابع اهل سنت وجود دارد، و حتی در منابعی از احمد ابن حنبل، بخاری و دیگران هم نقل کرده‌اند فلذا بر عصمت حضرت فاطمه نمی‌توان تردیدی وارد کرد.

وی در خصوص منابع اهل سنت در خصوص عصمت حضرت فاطمه (س) ادامه داد: ما شیعیان بر اساس احادیثی از خود منابع اهل سنت و شیعه قائل به عصمت حضرت فاطمه هستیم. اهل سنت آن حضرت را به عنوان صحابه قبول دارند به قول و فعل اش تمسک می‌جویند. ما در منابع اهل سنت مطالبی بسیاری داریم که در کتب استدلالی فقهی به آن اشاره شده است. آنان به یک حجت شرعی برای اینکه یک رأی به نظر فقهی بدهند به سیره یا فعل و قول حضرت فاطمه روی می‌آورند؛ در بحث‌هایی چون کار در خانه، ازدواج با خویشاوندان نزدیک، بحث ولایت، پوشش، بحث سوگواری‌ها، غسل میت، غسل قبل از شهادت، آداب روزه داری و ورود به مسجد و ... در منابع اهل سنت به قول حضرت فاطمه تمسک بسته‌اند پس قول و فعل حضرت فاطمه برای فقهای اهل سنت حجت بوده و رأی شرعی‌شان را بر اساس قول و رفتار حضرت فاطمه صادر کرده‌اند. در نتیجه قول و فعل حضرت فاطمه در نگاه تشیع و اهل سنت البته با اختلاف در مبانی حجت و قابل تمسک است.

رئیس پژوهشکده دانشنامه‌نگاری دینی در خصوص تجلی سیره سیاسی حضرت زهرا (س) تصریح کرد: البته در شرایط مورد

نیاز، ایشان به عنوان یک مسلمان وظیفه احیاءگری‌اش را انجام داد. زمانی که بعد از ارتحال پیامبر اسلام جریان امامت در جامعه به خوبی مورد اقبال واقع نشد و از مسیر اصلی‌اش با انحراف مواجه شد، آن حضرت احساس وظیفه کرد که در صحنه حضور داشته باشد و جامعه آن روز را روشنگری کند. خطبه‌هایی که حضرت در مسجد حضرت رسول و در جمع زنان مهاجر و انصار ایراد نمودند تا به امروز بر جای مانده است و به عنوان خطبه‌های فدکیه معروف است. زمانی که به خطبه فدکیه آن حضرت رجوع می‌کنیم؛ تجلی کامل سیاسی حضرت فاطمه هویداست و ادای تکلیف در عرصه اجتماع را مشاهده می‌کنیم. آن حضرت در این خطبه علاوه بر نقاط عمیق و ژرف تولیدی در رابطه با اوصاف خداوند مقام زن معاد و باور به دنیای دیگر که هر کدام جای بحث خودش را دارد مردم را نسبت به آینده و گذشته‌شان آگاه کرد و نسبت به انحرافی که در حال ایجاد شدن بود، در این خطبه شرایط زمان خودش را تحمیل کرده و جایگاه حضرت علی را به عنوان امام زمان روشن کرد و مقایسه میان ایشان و دیگر افراد انجام داد و با شهادت حقایق را بی‌پرده بیان کرد. این خطبه نشان از بصیرت و دانش و عمق دقت حضرت فاطمه دارد و مردم را متوجه این انحراف نمود و درباره مقام امامت ایشان فرمودند که: مثل الامة مثل الکعبة؛ «مثل امامت به سان کعبه است که مردم باید به سوی آنها شتابند نه اینکه وی به سوی مردم حرکت کند». در جای دیگری می‌فرمایند: اطاعت از ما موجب انتظام جامعه می‌شود و امامت از پراکندگی امت جلوگیری خواهد کرد.

وی در پایان در خصوص در دلایل عدم توجه اکثریت به ایشان گفت: با توجه به ظرفیت‌ها و فقر فرهنگی و اجتماعی جامعه آن زمان این خطبه با استقبال مواجه نشد، اما به عنوان یک سند تاریخی بین شیعیان و اهل سنت باقی ماند که توسط روایان مختلف به دست ما رسیده است. این خطبه سبب شد که ذهنیت مردم نسبت به حاکمان با تردید مواجه شود و حاکمان به خاطر همین موضع‌گیری‌های سیاسی دستوری صادر کردند که اثری و یا نامی از آن حضرت باقی نماند.